



Medvetandet – den sista utforskade gränsen

Trots att människan har kartlagt stora delar av universum, skickat sonder bortom solsystemets gränser och byggt maskiner som utför biljoner beräkningar varje sekund, återstår en fråga som fortfarande saknar ett entydigt svar.

Vad är medvetande?

Det är en fråga som följt människan sedan de första filosoferna började fundera över tillvarons natur. Den har sysselsatt mystiker, vetenskapsmän, neurologer och fysiker, men trots århundraden av forskning finns fortfarande ingen allmänt accepterad förklaring till hur den subjektiva upplevelsen av att vara människa uppstår.

Hur blir elektriska signaler till tankar?

Hur uppstår kärlek ur kemiska processer?

Hur kan en människa uppleva skönhet, sorg, intuition eller en plötslig insikt som förändrar hela hennes liv?

För Gregg Braden är detta inte bara vetenskapliga frågor.

De är avgörande för hur vi ser på människan.

Om medvetandet enbart är en produkt av hjärnan blir det också möjligt att föreställa sig att det en dag kan återskapas artificiellt. Då blir tanken på att överföra människans identitet till en dator inte längre en filosofisk idé, utan ett tekniskt projekt.

Men om medvetandet är något mer än hjärnans elektriska aktivitet förändras hela bilden.

Då räcker det inte att kopiera neuroner eller bygga snabbare processorer.

Då måste vi först förstå själva naturen hos det medvetande vi försöker återskapa.

Braden pekar på att flera av de mest inflytelserika fysikerna under nittonhundratalet började närma sig just denna fråga.

Albert Einstein sökte under större delen av sitt liv en teori som kunde förena universums krafter till en sammanhängande helhet. Han lyckades förändra vår förståelse av rum, tid och gravitation, men lämnade också efter sig frågor som fortfarande utmanar forskningen.

En av dem handlade om observatören.

Kvantfysiken visade att själva observationen tycktes spela en roll i hur vissa experiment utvecklade sig. Det var en slutsats som Einstein hade svårt att acceptera fullt ut, men den kom att inspirera andra forskare att tänka i nya banor.

En av dem var John Archibald Wheeler.

Wheeler föreslog att universum inte enbart är något vi betraktar utifrån. Han beskrev i stället verkligheten som deltagande. Människan står inte utanför universum som en passiv åskådare. Hon är en del av den process genom vilken verkligheten blir till.

Det är en djärv tanke.

Och den leder vidare till en ännu större fråga.

Om medvetandet spelar en roll i hur verkligheten upplevs, hur mycket av människans potential återstår då att upptäcka?

Braden menar att den moderna civilisationen under lång tid har riktat nästan all sin uppmärksamhet mot den yttre världen. Vi har byggt observatorier som kan se miljarder ljusår ut i universum. Vi har konstruerat partikelacceleratorer för att studera materiens minsta beståndsdelar. Vi har utvecklat datorer som kan analysera informationsmängder ingen människa ensam kan överblicka.

Men samtidigt har den inre världen ofta fått stå tillbaka.

Vi vet mer om avlägsna galaxer än om den process genom vilken en tanke uppstår.

Vi kan beskriva nervimpulsernas hastighet, men vi kan fortfarande inte förklara varför en människa plötsligt får en idé som förändrar vetenskapen, konsten eller historien.

Det är denna obalans Braden vill synliggöra.

Han menar inte att teknologisk utveckling är fel.

Tvärtom.

Problemet uppstår först när människan börjar tro att den yttre tekniken är den enda vägen till utveckling.

Historien visar att de största genombrotten ofta har fötts ur människans inre värld.

De började som intuition.

Som visioner.

Som idéer ingen annan ännu kunde se.

Varje vetenskaplig revolution, varje konstnärligt mästerverk och varje tekniskt genombrott har en gång existerat enbart som en tanke i en människas medvetande.

Teknologin är därför inte ursprunget.

Den är resultatet.

Om vi glömmer detta riskerar vi att börja dyrka våra egna skapelser samtidigt som vi förlorar kontakten med den källa ur vilken de en gång föddes.

Det är kanske därför vår tids största fråga inte handlar om hur intelligent artificiell intelligens kan bli.

Den handlar om hur väl vi egentligen känner den intelligens som redan lever inom oss.

För innan mänskligheten försöker skapa ett nytt medvetande kan det vara klokt att först förstå det medvetande som har skapat hela civilisationen.

Kanske är det den sista utforskade gränsen.

Inte rymden.

Inte teknologin.

Utan människan själv.

- Denne artikkelen er inspirert av en samtale av Gregg Braden.
Skrevet og bearbeidet av Britt Fossum.